

Posudek na bakalářskou práci Gabriely Jirků Schopnost psa (*Canis familiaris*) porozumět lidským gestům

Teoretická část práce se věnuje schopnostem vybraných druhů živočichů porozumět, případně produkovat různé typy deiktických (ukazovacích) gest. Největší pozornost je věnována domácím psům, na nichž byl také proveden experiment popsáný v experimentální části. Metodika a design experimentu je převzatý od týmu Ádama Kiklósi z Eötvös Loránd University v Budapešti a provedený pokus má pravděpodobně za cíl zopakovat na nezávislém souboru studií provedenou v Maďarsku a potvrdit, případně vyvrátit jejich výsledky. Takto konkrétně ale samotnou autorkou cíl definovaný není a bohužel v práci chybí i odpověď na právě tuto podle mne stěžejní otázku, zda autorčiny výsledky potvrzují nebo nepotvrzují v jiných studiích se ukazující schopnost psů rozumět ukazování. Autorka totiž uvádí procentuální úspěšnost psů při testování, ale neuvádí výsledek statistického testu, který by rozhodl, zda se daná úspěšnost významně liší od náhody. Snad by se toto opomenutí dalo odpustit, kdyby se úspěšnost lišila od 50% očekávaných pouhou náhodou velmi výrazně. Ve skutečnosti četnosti jen málo převyšují 50%. S tím souvisí moje další výtky, a sice jednak, že téměř chybí interpretace tohoto výsledku, a za druhé, že pokud je tento výsledek komentován, pak je brán jako samozřejmý doklad schopnosti psa rozpoznat gesto.

Práce je poměrně rozsáhlá co do počtu stránek, bohužel tomu už tolik není co do obsahu relevantních informací. Některé kapitoly jsou zcela zbytečné. Konkrétně se to týká především kapitoly Přehled literatury (úvodní část); úplné citace zdrojů jsou tak v textu uváděny na třech různých místech plus zkrácené verze v textu, stačilo by standardní uvedení jména a roku v textu a seznamu na konci. Dále je zbytečná matematicky zaměřená kapitola o teorii χ^2 . Za další nerelevantní oddíly pokládám přehled obsahu kapitol na konci Úvodu a také detailní popisy předchozích experimentů například včetně popisování vzorku psů ohledně jejich rasy, toho, zda jsou vykastrování či ne, jak staří a jakého pohlaví jsou jejich majitelé a podobně. Vzhledem k tomu, že není uveden ani jeden případ, kdy by nějaká z těchto charakteristik měla nějaký vliv na výsledky, ani není uvedeno, že by se vliv těchto charakteristik testoval, pak nevidím důvod, proč by se měly uvádět. Naopak mi zde chybí porovnání výsledků těchto studií mezi sebou případně jejich kritické zhodnocení.

Jiné kapitoly mají v práci své místo, ale jsou zpracovány velmi povrchně. Týká se to hlavně úvodních teoretických kapitol o neverbálních projevech, kde například kapitola Lidské gesto je zpracována z jedné učebnice Etologie a jinak výhradně z internetových zdrojů. Ve výběru a řazení jednotlivých poznatků v této kapitole jsem neodhalila žádný smysl a v některých případech výroky samy o sobě znějí nesmyslně (např. „Mnohá gesta ruky jsou vytvářena v řečových oblastech pravé mozkové hemisféry...“).

Autorka provedla identický experiment se dvěma skupinami psů, kromě domácích psů chovaných v rodinách běžným způsobem použila i psy ze Střediska výcviku vodících psů. To je nepochybně zajímavý nápad, ale z práce není jasné, proč byli psi z výcvikového střediska použiti, jakou měla autorka hypotézu ohledně jejich schopnosti porozumět ukazování ve srovnání s jinými psy. V metodice není ani příliš rozebráno, proč byla zvolena právě ta gesta, která byla zvolena. Částečně se to dozvídáme zpětně ze závěrů.

Kromě již uvedené zásadní výtky ohledně statistického (ne)testování úspěšnosti vzhledem k náhodě se vyskytuje ve výsledcích ještě mnoho důležitých nedostatků. Autorka se pouští do statistické analýzy vlivu pohlaví na úspěšnost v testu v situaci, kdy počet jedinců jednoho pohlaví dosahuje hodnot 1 (ve 2. pokuse) a 2 (v 1. pokuse). Rovněž pochopitelně není možné statisticky testovat vliv rasy na úspěšnost, když každá rasa je reprezentována jedním jedincem. Těžko si také dovedu představit, jak autorka pomocí χ^2 počítala vliv věku na úspěšnost v testu. Dále je ve výsledcích z ničeho nic uváděn výsledek rozdílu v očním

kontaktem, ačkoli předem není nikde uvedeno, že byl oční kontakt zaznamenáván a o co vlastně jde.

V závěru se dozvídáme konečně některé informace, které by měly být uvedeny spíše v úvodu, případně v metodice (například proč bylo v pokusu použito dvojité dno u květináčů). Autorka zřejmě sama neměla moc jasno v tom, že jde o závěr, když například psala „tato práce si klade za cíl...“

Na závěr bych chtěla ocenit také autorčiny přednosti. Z práce je zřetelná jistá snaha pečlivě a přehledně zpracovat dané téma. Projevuje se to v dobré češtině, přehledném členění kapitol, obsáhlých úvodech a podrobném zpracování 17 původních článků o porozumění gestům u různých živočišných druhů. V jednom případě – zatížení výsledků tím, že psi preferovali jednu stranu – si autorka chvályhodně uvědomuje pravděpodobnou chybu v metodice a diskutuje její příčiny.

Moje otázky se odvíjejí od předchozích námitek:

1. potvrzují tyto výsledky předchozí studie, neboli dokládají, že psi rozumí gestům?
2. proč byli použiti psi z výcvikového střediska?

Práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k daným námitkám navrhuji hodnocení v rozmezí 23-27 bodů.

Jitka Lindová